

JONO KUMBI-LEPAMO

Jonone Kumbi-Lepa Pepá Topa Sirimu Bokumu

JONONE PEPÁ YEPOKO TOPA SIRIMU BOKUME

Jonone Topa Sirimu Pepámanga Ungu Pulu Mare

I pepá yepoko topa sirimu yemonga imbimu pepá tenga naa molemo, nalo 'Temane peangamo kinie i pepá yepoko kinie Jonone sike torumu.' ningu pilimele. Akumunge pulumu i-sipe: Ou iboku ambolkonomonga yakondo boku JONO temane peangamonga ungu pulumu gomo 449 kanani. Pe temanemo kinie ya pepá yepoko kinie anjo yando ungu mare telu sipe mele i-siku mimi siku kanani:

Temanemo	Jono Kumbi-Lepamo	Talo-Sipemo	Yepoko-Sipemo
1:1,14	1:1		
1:14,18, 3:16	4:9		
3:19-21	1:6-7		
3:36	5:12		
5:24	3:14		
5:32,37	5:9		
8:44	3:8		
8:47	4:6		
13:34-35	2:7	5	
4:23	5:3	6	
5:11, 16:24	1:4	12	
	4:2-3	7	
		1	1
		4	4

Jono Kumbi-Lepamo kinie Talo-Sipemoselo pepá topa sirimumunge ungu pulumu i-sipe:

Ye mare andoko Kirasinge yemboma mane sikulie ningendo: “Kangimu mele keru akumunge kangimuni ulu peanga te paa manda naa temolo. Ulu peanga te telemolo kinie aku ulumu ulu kerila. Akumunge ulu peangama telemolo molo ulu kerime telemolo aku ulume pali keru. Minimu mindi peanga. Pulu Yemo yu minimu akumunge yu peanga. Yesusi yu Pulu Yemo molopalie paa sike mana kangu tenga naa orumu. Yu Pulu Yemo molopili yu ye peanga. Sike mana ye te molkanje ye keru te molka akumunge yu sike mana ye te anaa lierimu.” niringi. “Molo sike mana yembo kangu tenga omba molorumu liemo kangine suku molorumu yemboma lupe, yu lupela. Kangimu kinie minimu kinie yembo telumu molo.” niringi. “Eno i-sipe i-sipe pilipe konginjeli mare tondolo munduku piliengi liemo molko kondonge aulkena punge.” niringi. Pe Kirasinge yembo marene kanu ungume pilku likulie ‘Pilipe konginjeli awisili konopune pepili.’ ningu konopuni pilingendo mindili siku molko, kangimene paa ulu kerime mindi teko moloringi. Jonone enondo nimbendo: “Kanu ye kolo toko sumbulu toline molemele yemboma enonga talapena eno-kinie paa naa molangi, toko makorangi.” nimbe sike sumbi siku molko, molko kondonge aulkena punge mele ungu mare altopa mane sirimu.

‘Jono ye-andamo molopa Epesasi taono molopalie, Epesasi taono lierimu kolea Esia poropinji koleamanga Kirasinge yembo talapema ipepáma topa sirimu.’ ningu pilimele.

Ya ungu pulumu pora nikimu.

Jonone I Pepá Topa Sirimumunge Ungu Pulu Mare

Ungu pulu mare inie yakondo nondopa gomo 1239 molemomo paa kanani.

Ungu paa tondolo te 1:5-2:2 molopa, te 3:1-2, te 5:11-12 molemo.

Ungu pulu mare boku ambolkonomonga alsena anjokondo “24. laip”, “31.3. pikinini bilong God”, “32.2. Pikinini Bilong God”, “42.4. wanpela samting nogut” molemo.

Ya ungu pulumu pora nikimu.

Olio Pa Teline Andopo Molopo, ‘Sumbulu Toline Molemele Yembomane Olio Kondi Naa Tangi.’ Nimbu Molamili Ungu Te

1:1-3:10

“Konde Molopa Kondoli Ungu Akumu Yesusi.” Nirimu Ungumu^a

1:1-4

1 ¹Konde molopa kondoli ulu pulumu-kinie molemo yemo eno nimbu siemili. Yu ou-pulu-pulu molorumu yemo; yu olio pilierimulu yemo; yu

^a 1:1-4 Ungumu Jono 1:1,2,4,14. Ya 1:1-2 mele ungu pulu te inie anjokondo 4:2-3 molemo.

mongone kanorumulu yemo; yu neme-neme nimbu kanorumulu yemo; yu kini ambolorumulu yemo; akumu Pulu Yemonga Ungu Yesusindu nikimulu. ²Konde molopa kondoli ulu pulu kanumu^b wendo omba mona molorumu, olione yu kanopolie paa sike kanorumulu mele nimbu sikimulu. Molopa mindi puli ulu pulumu Lapa kinie molopalie olio molorumulune omba mona molorumu kanorumulu mele eno nimbu sikimulu. ³‘Eno olio kinie pea tapu topo molamili.’ nimbu olione kanopo pilierimulu mele eno kepe nimbu sikimulu. Tapu topo molemolomonga pulu kanumu isipe: Olio Lapa kinie yunge Malo Yesusi Kirasi^c kinie pea tapu topo molemolo akumu. ⁴‘Eno pea olio konopo kamu siemili.’ nimbu iungumu nimbu pepána tokomolo.

“Pa Teline Andopo Molamili.” Nirimu Ungumu

1:5-10

⁵Pulu Yemonga Malone olio nimbe sirimu ungumu eno nimbu sikimulu akumu isipe: Pulu Yemo pa telimu.^d Yu-kinie sumbulu toli te paa naa pelemo. Ulu pulu keru te kepe kaloro te kepe yu-kinie naa pepa, yu ye pilipe konginjeli pepa kake tepa molopa kondoli yemo. ⁶Olio ‘Pulu Yemo yu-kinie kapola tapu topo molemolo.’ nimbule sumbulu toline andopo molomulu liemo kolo topo, “Telemolo.” nilimolo mele naa telemolo. ⁷Nalo yu pa teline molemo mele olio pa teline andopo molomulu liemo olionga angenupili kinie kapola tapu topo molemolo kinie yunge Malone yunge meme olionga nimbe ondo lenderimumuni olio ulu pulu keru telemolo konopune pelemoma pali kulu tondolemo.^e

⁸Olione nimolondo: “Ulu pulu kerime naa telemolo, te naa pelemo.” nimulu liemo kolo tolemolo, ungu sikema olio-kinie naa pelemo. ⁹Nalo ulu pulu keru telemolo temoloma nimbu para simulu liemo Sumbi Sipe Telemo Pulu Yemone “Tembo.” nimbe panjerimu mele pilipelie tembando olionga ulu pulu keru nimbu para simoloma ‘Manie pupili.’ nimbe siye kolopa, olionga konopune kaloro mele molemo molombama kanopalie ‘Kelepa kake tepili.’ nimbe kulumiye tondolemo tondomba. ¹⁰Nalo olione nimolondo: “Olione ulu pulu keru te paa naa telemolo, paa naa terimulu.” nimulu liemo aku ungu nilimolomone “Pulu Yemo yu kolo toli yemo.” nilimolo, yunge ungumu olio-kinie naa pelemo.

Kirasi Olionga Lipe Taponдолimu

2:1-6

2 ¹Nanga ambolango nanama, ‘Eno ulu pulu kerime naateangi.’ nimbu ipepámo eno simbo tokoro. Nalo enonga yembo tene ulu pulu keru

^b 1:2 bokumunge alsena anjokondo “24. laip”. ^c 1:3 bokumunge alsena anjokondo “32.2. Pikinini Bilong God”, “23. Krai”. ^d 1:5 Jono 1:4,5,9, Ou-Tesallonaika 5:4-8.

^e 1:7 Ipuru 9:14, Lipe Ora Sirimu 1:5.

te temu liemo olionga nimbe lipe tapondopa Lapanga kumbikerena mawa tendele molemo. Akumu ulu sumbi nilime mindi teli ye Yesusi Kirasi. ²Yu ‘Enonga ulu keru telemelemanga Pulu Yemone eno naa topili. Eno kolea kerine puku molko kenjiku mindi naa pangi.’ nimbu, ‘Enonga ulu pulu kerime omba manie pupili.’ nimbu, ‘nanga mememo ondo lendepo kolambo.’ nirimu yemo. Olio Isirele yembomanga mindi molola. Ma koleana yembomanga pali ulu pulu keru teringi telemelema ‘Pulu Yemone ‘Omba manie pupili. Pe altopo naa pilipu molopolie eno tepo naa kenjembo.’ nipili.’ nimbe Kirasi yu mana yembomanga pali kolondorumu.

³Kirasini oliondo “Teaa.” nirimu mele pilipu lipu temulu liemo ‘Yu paa sike kanopo pilipu molemolo.’ nimbu pilimolo. ⁴Yembomane ‘Yu olio kanopo pilimolo.’ ningulie yuni “Teaa.” nirimu mele pilku liku naa telemele, kanu yemboma eno ungu kolo toli yemboma, yunge ungu sikema konopune naa pelemo. ⁵⁻⁶Nalo yuni “Teaa.” nirimume pilku liku telemele yemboma paa kamu Pulu Yemo konopu mondoko kondolemele. ‘Olio yunge yemboma molopo yu pea tapu topo molemolo.’ nilimele yemboma Pulu Yemone “Tei.” nirimu mele Yesusini pilipe lipe tepa molorumu mele enone aku siku Yesusini “Teaa.” nilimo mele pilku liku teko molangi. Yesusi Pulu Yemonga ungume tepa molorumu aku mele Yesusinge ungu manema pilipu lipu tepo molopolie ‘Olio sike yunge yemboma molopo, sike yu pea tapu topo molemolo.’ nimbu pilimolo.^f

Ungu Mane Kondemo^g “Oliolio Anjo Yando Konopu Mondamili.”

Nirimu Ungumu

2:7-17

Yembo Tene Angenupili Konopu Mondolemomo Pa Teline Molemo Ungumu

2:7-14

⁷Nanga pulu lemo yemboma, i pepá tokoro ungu manemo konde te molo. Akumu koronga-ou Kirasinge yemboma pulu polko molkolie nirimulu pilieringi ungu manemo. ⁸Aku sike nalo kinié ipepá tokorona ungu mane konde te sikiru. Iungu manemonga pulu yumu ou Kirasini tepa molorumu mele kanopo, yandopa eno teko molemele mele kanopolie ‘Aku ungu mane kondemo yu sike lemo.’ nimbu kanolemolo. Sumbulu tolimu kamu pora nimbé tekemo, pa telimu koronga wendo orumumu kinié pa telemomonga eno aku siku molemele mele kanopo ‘Akumu ungu mane sikemo.’ nimbu kanolemolo.

⁹Yembo tene “Na pa teline molio.” nilimo nalo yunge angenupili kinie konopu keru panjilimo akumunge yu sumbulu toline we molemo. ¹⁰Yembo te yunge angenupili konopu mondolemomo pa teline molemo,

^f 2:5-6 Ou-Pita 2:21-25. ^g 2:7-17 Jono 13:34-35, 15:9-17.

yu altopa atomba melte pa teline naa lemo. ¹¹Nalo yembo te angenupili kinie konopu keru panjilimo yembomo sumbulu toline molopa, sumbulu tolimuni yunge mongomo pipi silimo-na aulkema manda kanopa sumbi sipe naa pulimo.

¹²Nanga ambolangoma,
Kirasinge imbimu walseringimunge^h
Pulu Yemone enonga ulu pulu kerime
'Manie pupili.' nimbe siye kolorumumunge
i pepámo eno topo sikiru.

¹³Tara keme,
iye ou-pulu-pulu molorumu kinié we molemo yemo
pilku imbi silimelemonga
nane eno i pepámo topo sikiru.
Kango yema, enone
ulu kerimenga pali ulu pulumu pelemo ʔkuruʔ muⁱ
toko manie mundoringimunge
nane eno i pepámo topo sikiru.

¹⁴Ambolango nanama,
Lapamo kanoko imbi silimelemonga
i pepámo eno topo sikiru.
Tara keme,
iye ou molorumumu kinié we molemomo
pilku imbi silimelemonga
i pepámo eno topo sikiru.
Kango yema,
eno enge ningi, Pulu Yemonga ungumu
enonga konopune pelemo, enone
ulu kerimenga pali ulu pulumu pelemo ʔkuruʔ mu
toko manie mundoringimunge
eno i pepámo topo sikiru.

Ma Koleana Melema Olio Konopu Awili Tepo Naa Mondamili Ungumu
2:15-17

¹⁵Mana ulume kinie mana melema kinie konopu naa mondoko, aku melema konopu kimbu siku naa molangi. Yembo te mana ulume konopu mondomu liemo kanu yembomone Lapa konopu mondolemo ulu pulumu yu-kinie naa pelemo. ¹⁶Aku nambemune, mana melema pali, ulu pulu keru telemele yembomane melte kanoko "Liemboa!" molo "Teamboa!" nimbe konopu mondolemele melema kinie, yembomane mongo-kenge

^h 2:12 bokumunge alsena anjokondo "23. Krai", "28. nem". ⁱ 2:13 bokumunge alsena anjokondo "42.4. wanpela samting nogut".

telemele ulume kinie, mungo kondoko kara pulimele ulume kinie, aku mana ulume pali Lapa kinie wendo naa olemo, ma koleana mindi wendo olemo kene aku mana ulume konopu naa mondangi. ¹⁷Mamo kinie mele konopu mondolemele melema pali pora nimbé nalo yembo te Lapane “Tei.” nilimo mele pilipe lipe tenge panjipe tepa molemo yembomo alieli molopa kondopa mindi pumbe.

Kirasinge Opa Puluema Koronga Wendo Oringi Ungumu
2:18-23

¹⁸Nanga ambolangoma, ma kolea pora nimbé walemo kinié wendo okomo. Kirasinge opa puluemo ombá eno ou pilieringi kanumu. Kinié kepe Kirasinge opa pulue awisili' wendo olemele kanopolie ‘Ma koleamo nondopa pora nimbé tekemo.’ nimbu pilimolo. ¹⁹Kanume olio munduku siye kolko ulsu puringi, nalo ou olio-kinie pea molorumulu kinie kanume olionga yemboma sike naa moloringi. Eno sike olionga yemboma molemelanje olio-kinie pea we molemela. Nalo olio munduku siye kolko puringi akumunge kinié lipu manjikimulu akumu olionga yembo mare molo.

²⁰Nalo Mini Kake Telimu Kirasini lipe mundorumu lsingi akumunge kinié eno pali sike ulume pilku apuruku kondolemele. ²¹‘Eno ungu sikema naa pilimele.’ nimbu ipepámo naa topo sikiru. ‘Eno ungu sikema pilimele, aku ungu menga ungu kolo tolime wendo naa olemo.’ nimbu ipepámo tokoro. ²²Kolo toli yemboma nameleye? ‘Yesusi yu Pulu Yemone ‘Lipu mundumbo.’ nirimu ye nomi Kirasimu^k molo.’ nilimele yemboma eno kolo toli yemboma. Kanu yembomane Lapa kinie Maloselo “Molo.” ningu liku bulu silimelemonga eno Kirasinge opa puluema molemele. ²³Yembo tene Malo^l “Molo.” nimbe lipe bulu silimo yembomone Lapa kepe “Molo.” nimbe lipe bulu silimola. Yembo tene Malo ‘Sike.’ nimbe ‘Pea tapu topo molambili.’ nilimo yembomone Lapa kepe ‘Sikela.’ nimbe ‘Pea tapu topo molambili.’ nilimola.

Ungu Sikema Mini Kake Telimuni Olio Mane Silimo Ungumu
2:24-28

²⁴Eno ou pilieringi ungume ‘Konopune paa kamu pepili.’ ningu konopuni tondolo munduku pilku molangi. Aku siku tengi liemo eno Malo kinie Lapaselo kinie pea alieli tapu toko molonge. ²⁵Yuni olio “Simbo.” nirimumu isipe mele: “Eno alieli molko kondoko mindi punge ulu pulumu^m simbo.” nirimu.

^j 2:18 Jono Talo Sipemo 7. ^k 2:22 bokumunge alsena anjokondo “23. Krais”.

^l 2:23 bokumunge alsena anjokondo “32.2. Pikinini Bilong God”. ^m 2:25 bokumunge alsena anjokondo “24. laip”.

²⁶Yembo marene eno kolo toko kondi tolemele aku yembomanga nane eno i pepámo topo sikiru. «Akume Kirasinge opa puluema.»ⁿ ²⁷Nalo eno Kirasini Mini Kake Telimu sirimu lsingi akumu eno kinie molemomonga yembo tene eno ungu mane simbe ungu te molo. Mini Kake Telimuni eno ulume pali mane silimo. Aku ungu mane silimoma kolo naa tolemo, ungu sikema mindi. Akumunge yuni eno mane silimo mele Kirasi kinie alieli tapu toko molangi.

Pulu Yemonga Ambolangomanga Ungu Te°
2:28–3:10

²⁸Sike, nanga ambolangoma, kinié eno yu kinie tapu toko molko mindi pangi. ‘Aku temolo kinie pe yu ombá kinie kanopolie pipili naa kolopo yunge kumbi-kerena sumbi sipu pupu ola angilimolo.’ ningu aku siku yu kinie alieli tapu toko molangi.

²⁹‘Kirasi ye paa sumbi nilimu.’ ningu pilkulie nilimelemone, ulu sumbi nilime tepa molemo yembo te kanokolie ‘Yu Pulu Yemone “Nanga ambolango molani.” nirimu,^p yunge ambolangomo molemo lemo.’ ningu pilimelela.

3 ¹Olionga Lapane olio paa konopu mondolemo mele kanayo. Olio konopu awili tepa mondopalie nilimomone, yuni imbi lepa oliondo “Nanga ambolangoma.” nilimo. Pe olio paa sike aku sipu molemolo. We yembomane olio Kirasinge yembomando ‘Pulu Yemonga ambolangoma.’ ningu naa pilimelemonga pulumu niembo. Enone ou Yesusi kanokolie ‘Yu Pulu Yemonga Malo.’ ningu naa pilieringi mele kinié aku mele olio ‘Pulu Yemonga ambolangoma.’ ningu naa lapilimele.

²Nane konopu mondolio pulu lemo yemboma, kinié olio Pulu Yemonga ambolangoma molemolo nalo pe olio molomolo mele isili-ou naa pilimolo. Naa pilimolo nalo pe Kirasi yando omba mona molomba kinie yu molemo mele kanopolie nimolomone, ‘olio yu molemo mele aku sipu molomolo lemo.’ nimbu pilipu molemolo. ³Yembo “Yu ombá.” ningu yu nokoko molemelemané pali “Kirasi yu konopu kake tepili molemo mele olio aku sipu molamili.” ningu enonga konopukundu kulumiye toko molemele.

⁴Ulu pulu keru telemele yembomane Pulu Yemonga ungu manema liku su siku pulue tolemele. Ulu pulu kerimenga pulumu isipe: Pulu Yemonga ungu manema liku su siku pulue tolemele aku ulumu ulu pulu kerimenga pulu akumu.^q ⁵Kirasini ‘Ulu pulu kerime manie pupili.’ nimbe mana manie orumu eno pilimele. Ulu pulu keru teluri kepe yu-kinie paa naa

ⁿ 2:26 Jono Talo Sipemo 7. ° 2:28–3:10 Ungumu bokumunge alsena anjokondo “31.3. pikinini bilong God”. P 2:29 3:1-2 Jono 1:12-13, 3:3-8. Ya 2:29 akune Giriki ungune “Pulu Yemone yunge ambolango merimu molemo.” nimbe molemo. ¶ 3:4 Ou Pulu Pulu 3.

pelemo. ⁶Yu-kinie tapu toko molemele yemboma ulu pulu kerime teko mololiku naa pulimele. Yembo ulu pulu kerime teko mololiku pulimele yemboma Kirasi naa kanoko naa pilimele.

⁷Nanga ambolango nanama, yembo tene eno kondi topa ulsu memba pumbe kene nokoko kondoko molangi. Yembo te ulu sumbi nili ulume telemo yembomo Kirasi ye sumbi nilimu molemo mele yu aku sipe molemola. ⁸Ou-pulu-pulu kepe kinié kepe ʼkurumenga nomiʼ depelemone^r ulu pulu kerime terimu telemomonga kinié ulu pulu keru telemele yemboma depelemonga yemboma molemele. Pulu Yemonga Malone depelemonga kongonomo topa manie mundumbendo mana omba kongono terimu. ⁹Pulu Yemone merimu yunge ambolango molemo yembomo Pulu Yemo yu molemo mele ulu pulumu aku yembomo kinie pelemomonga aku yembomone ulu pulu kerime manda alieli pilipe naa telemo temba. Pulu Yemone aku yembomo merimu-na yuni ulu pulu kerime tepa molomba aulke te naa pelemo. ¹⁰Akumunge yemboma kanopolie, 'iyembomo Pulu Yemonga ambolangomo lemo. Imu depelemonga ambolangomo lemo.' nambu manda kanopo apurulimolo. Yembo tene Pulu Yemone kanopa peanga kanolemo ulu pulume naa telemo yembomo yu Pulu Yemone merimu ambolango te molo. Yembo tene yunge angenumu kanopa konopu naa mondolemo yembomo yu Pulu Yemonga ambolango te molola.

Olione Yu-Mele-Mele Yemboma Paa Sike Konopu Mondamili Ungu Te

3:11–5:21

Konopu Paa Sike Mondonge Mele^s Ungu Te

3:11-18

¹¹Ou-pulu-pulu pilku moloringi mele yandopa yandopa kinié pilku molemele ungumu isipe: Olio “Anjo yando konopu mondangi.” nirimu ungu kanumu. ¹²Ye Kénene terimu mele manda manjipu tepo naa molamili. Yu ulu kerimenga pali ulu pulumu pelemo ʼkuruʼ munge^t ye te molopalie nirimumuni, angenu topa kondorumu.^u Nambemune topa kondorumuye? Yu ulu pulu kerime terimu, angenu ulu pulu kake telime terimu kulu yu topa kondorumu kanumu.

^r 3:8 Setene kanumu; bokumunge alsena anjokondo “9. devil”.

^s 3:11-18(24) Ungumu Jono 13:34-35, 15:9-17; Jono Kumbi Lepamo inie 4:7-21.

^t 3:12 bokumunge alsena anjokondo “42.4. wanpela samting nogut”.

^u 3:12 Ou Pulu Pulu 4:1-16.

¹³ Angokeme, we yembomane eno sike konopu keru panjilimele nalo” “Nambemune aku telemeleye?” ningu walsiku naa pilieme. Aku siku teringi mele telemele tenge mindi. ¹⁴ ‘Olio angenupili konopu mondopo molemolo-na olio kolomolo aulkemo mundupu siye kolopolie, molopo mindi pumolo aulkena molemolo.’^w nimbu pilimolo. Yembo angenupili konopu naa mondopa molemo yembomo yu kololi aulkemonga molemo. ¹⁵ Yembo angenu konopu keru panjilimo yembomo yu yemboma topa kondoli yembomo.^x Akumunge pilipulie ‘Yemboma topa kondoli yembo te molopa kondopa mindi puli ulu pulumu yunge konopune naa pelemo.’ nimbu pilipu molemolo.

¹⁶ Konopu mondoli ulu pulumu pilimolo mele isipe: Yesusi Kirasi yu olionga ‘Kolo wangopo kolondambo.’ nimbelle kolorumu. Akumu olio paa konopu mondopale we lipe tapondorumu.^y Pe kinié akumu pilipulie olio ‘Angenupilinge kolo wangopo kolondamili.’ nilimelanje papu. ¹⁷ Yembo tene mana melema nosipe molopale angenu te melte molo tomba kinie kanopale kondo naa kolomu liemo Pulu Yemonga konopu mondoli ulu pulumu yunge konopune nambepa pelemoye? [Naa pelemo.]

¹⁸ Ambolango nanama, “Na yemboma konopu mondopo molio.” nimbu keremone mindi nimbu naa molamili. Yemboma paa sike konopu mondopolondo eno kondo kolopo enonga ulume tendepo molamili.

Konopu Mondolemele Yemboma Pulu Yemo

3:19-24

¹⁹⁻²⁰ Yemboma paa sike konopu mondopo kondo kolopo molomulu liemo ‘Olio ungu sikemo pilipu lipu molemolo lemo.’ nimbu pilimolo. Kanu kinie ulu te temolomondo olionga konopumene pilipulie ‘Aku sipu tekemolomo tepo kenjikimulu.’ konopu lepolie nimolomone, kelep nimolondo: ‘Olionga konopumene apurulimele mele maniendopa; Pulu Yemone mindi ulume pali mimi sipe pilipelie yuni mindi [olione telemolo] ulume pilipe lipe apurulimo mele olandopa kene yemboma konopu mondopo kondo kolopolie olio ungu sike pelemo aulkena pupu ulu telemolomando konopumene ‘Tepo kenjikimulu.’ nimbu pilimolo mele naa pilipu, aku ulume konopu lipu naa mundemili.’ nimbulle nimolomone, mini-wale naa mundupu yunge kumbi-kerena pipili naa kolopo pupu molomolo.

²¹ Nanga pulu lemo yemboma, olionga konopumene ‘I siku i siku tengime teko kenjengi.’ ni naa ningi liemo ‘Olio Pulu Yemone uluri naa temba.’ nimbu pilipu yunge kumbi-kerena mini-wale paa naa mundupu

^v 3:13 Jono 15:18-25. ^w 3:14 bokumunge alsena anjokondo “24. laip”.

^x 3:15 Mateyu 5:21,22. ^y 3:16 Jono 15:13-14, Romo 5:6.

we molomolo. ²²Kanu kinie, yuni “Teaa.” nirimu mele pilipu lipu tepo, yu kanopa peanga kanolemo ulume tepolie yundu “Si.” nimbu mawa temolo melema pali yuni simbe limolo. ²³Yuni “Teaa.” nirimu mele isipe: “Nanga Malo Yesusi Kirasi ou terimu, kinié manda temba mele^z ‘Paa sike aku terimu, paa sike aku manda temba.’ ningu tondolo munduku pilku yu mondoko pilku,^a yuni ‘Enono anjo yando konopu mondaa.’ nirimu mele aku siku teaa.” nirimu. ²⁴Yembo Pulu Yemone “Teaa.” nirimu mele pilku liku telemele yemboma pali eno Pulu Yemo kinie tapu toko molemele, yu eno kinie tapu topa molemo.^b Yuni yunge Minimu olio sirimu akumunge ‘Yu olio kinie tapu topa molemo.’ nimbu pilimolo.

Pulu Yemonga Minimu Kinie Kurume Kinie

4:1-6

4 ¹Nanga pulu lemo yemboma, “Pulu Yemonga Minimuni na ungu umbu tondomume pilipu eno nimbu sikiru.” ningu kolo toli yembo awisili molemele akumunge yembo te omba aku sipe nimbé kinie eno sumbi siku ‘Sike lepamo.’ ningu yunge ungumu naa piliengi! Ou enonga mololi ulu pulume kanoko apurukulie ‘Sike Pulu Yemonga Minimuni nimbe simu-ne pilipelie nikumunje molo kolo tokomonje?’ ningu kanangi. ²⁻³Yembo tene konopuni pilipe ungu nilimo ungumu ‘Sike Pulu Yemonga Minimuni yu ungu umbu tondomunje apurupu piliemili!’ ningu i siku kanoko piliengi: Yembo tene “Yesusi Kirasi sike mana ye te omba molorumu.” nimbé yembomo^c sike Pulu Yemonga Minimu yunge konopune molopili nilimo. Nalo yembo tene Yesusindu aku sipe naa nimbé kinie kanokolie ‘Pulu Yemonga Minimu yunge konopune naa molemo, kuru te yunge konopune molemo.’ ningu pilinge. Kanu kurumu Kirasi-kinie opa puluemo, akumunge kanu yemboma Kirasi-kinie opa puluemo molemola. Ou “Ombá.” niringi pilieringi opa pulue kanumu kinié ma koleana koronga omba molemo.

⁴Nanga ambolango nanama, enonga konopune molemo Minimu yunge tondolomo olandopa, we mana yemboma kinie molemo [kurumenga nomi] munge^d tondolomo maniendopa, akumunge eno Pulu Yemonga yemboma molko, “Pulu Yemonga ungu nimbu sikiru.” ningu kolo tolemele yemboma toko manie mundoringi. ⁵Kanu yemboma we mana yemboma mindi, akumunge enonga ungu nilimelema mana ungume mindi pilku nilimele, akumunge we mana yembomane enonga ungume

^z 3:23 bokumunge alsena anjokondo “32.2. Pikinini Bilong God”, “23. Kraiss”, “28. nem”.

^a 3:23 bokumunge alsena anjokondo “8. bilip”. ^b 3:24 Jono 14:15-21, 15:10; Jono

Kumbi Lepamo inie 2:3, 4:13. ^c 4:2-3 inie yakondo 1:1-2. Ye marene “Mana ye te naa

molorumu.” niringi ungu pulu te inie yakondo gomo 1239 molemo. ^d 4:4 Setene kanumu; bokumunge alsena anjokondo “9. devil”.

pilku molemele. ⁶Nalo olio Pulu Yemonga yemboma molemolo. Pulu Yemone konopuni pilipe ulu telemoma paa pilimele yembomane olione nilimolo ungume pilku molemele. Nalo Pulu Yemonga yembo naa molemeleman olionga ungume naa pilku molemele. Akumunge, yembomane ungu nilimelema pilipulie ‘Yemboma Pulu Yemonga Minimuni ungu sikema mindi nilimo Minimu konopune molemo, iyemboma yunge konopune kolo toli kurumu molemo lepamo.’ nimbu kanolemolo. Enonga Ungume Manda Apurumolo Mele Ungu Te

Konopu Mondoli Ulu Pulumunge Ungu Te^e

4:7-21

⁷Na konopu mondolio pulu lemo yemboma, Pulu Yemone ou-pulu-pulu olio konopu mondorumu kene olione oliolio anjo yando aku sipu konopu mondamily. Konopu mondoko mololiku pulimele yemboma Pulu Yemonga ambolangoma^f molko yu telemo mele pilku imbi silimele. ⁸Konopu mondoli ulu pulumu Pulu Yemo kinie mindi pepa wendo olemo-na yemboma konopu naa mondolemele yembomane Pulu Yemo telemo mele kepe, molemo mele kepe, imbimu kepe, naa pilimele. ⁹Pulu Yemone konopu mondolemo mele olio lipe ora sirimu mele isipe: Yunge Malo telu mindi molorumu, nalo ‘Eno molko kondoko mindi pangi kene nanga kangomo enonga nimbe kolo wangopa kolondopili!’ nimbe yuni akumu lipe ma koleana olio yembo kerimenga nimbe mundundorumu aku sipe Pulu Yemone konopu mondolemo mele olio lipe ora sirimu.^g ¹⁰Konopu mondoli ulu pulumu isipe: Olione Pulu Yemo ou konopu naa mondamily yuni olio we konopu mondopalie nirimumuni, ‘Nanga kangomo yunge meme ondo lepa enonga nimbe kolo wangopa kolondombamonga enonga ulu pulu keru teringi telemelema kamu manie pupili, altopo naa piliembo!’ nimbe, yuni yunge Malo ‘Olionga kolondopili!’ nimbe olio sirimu kanumu.

¹¹Na konopu mondolio pulu lemoma, Pulu Yemone [olio konopu mondopalie yunge Malo olionga nimbe sirimu,] aku sipe olio konopu mondorumu kulu olione yembo lupema anjo yando konopu mondolemnanje papu. ¹²Mana yembo telurini kepe Pulu Yemo mongone naa kanoringi. Nalo olione oliolio anjo yando konopu mondomulu liemo Pulu Yemo olionga konopune molemo, yuni olio konopu mondopa kondolemo mele olio oliolio aku sipu kamu konopu mondopo kondolemolo.

¹³Yuni yunge Minimu olio sirimu kulu pilipulie ‘Yu olio kinie tapu topa molemo olio yu kinie tapu topo molemolo.’ nimbu pilimolo.^h ¹⁴Lapane

^e 4:7-21 Ungumu inie yakondo 3:11-18, Jono 15:9-17. ^f 4:7 bokumunge alsena anjokondo “31.3. pikinini bilong God”. ^g 4:9 Jono 3:16. ^h 4:13 inie yakondo 3:24.

“Mana yembomane ulu pulu keru telemelemonga mongo lipu simbo molko kenjinge kene molko naa kenjengi liku tapondani pu!” nimbe yunge Maloⁱ lipe mundorumu olio mongone kanorumulu mele temanemo topo yemboma silimolo. ¹⁵‘Yesusi yu sike Pulu Yemonga Malo.’ ningu, ningu para singe yemboma Pulu Yemo eno kinie tapu topa molomba eno Pulu Yemo kinie tapu toko molonge. ¹⁶Aku pilipulie, Pulu Yemone olio konopu mondolemo pilipulie ‘Yuni sike olio paa konopu mondolemo mondomba.’ nimbu tondolo mundupu pilimolo.^j

Pulu Yemo yu konopu mondolimunge pulumu. Konopu mondoliku andoko molemele yemboma Pulu Yemo pea tapu toko molemele, yu eno kinie tapu topa molemo. ¹⁷Yesusi mana molopa yemboma konopu paa sike mondopa molorumu mele olio aku sipu molomolo kinie oliokinie konopu paa mondopa kondolimunge ulu pulumu pemba. Kanu kinie konopu mondopa kondoli ulu pulumu olio kinie pemba kinie Pulu Yemonga kote walemo wendo ombá kinie olio pipili naa kolomolo, ‘Olio akumunge uluri molo.’ nimbu tondolo mundupu pilipu molemolo. ¹⁸Konopu mondoli ulu pulumu kinie pipili kololi ulu pulumu kinie telune naa pelemelemonga konopu mondopa kondolimuni pipili kololi ulu pulumu makorolemomonga konopu mondoli ulu pulumu pelemo yemboma Pulu Yemo kinie yemboma kinie konopu mondokolie pipili naa kolemele naa kolonge. Yemboma ulu pulu kerime telemele kinie aku siku mongo limele kanu mongomanga pundu tongendo pipili kolemelela. Pipili kolemele yemboma enonga konopune konopu mondoli ulu pulumu kamu naa pelemola.

¹⁹Pulu Yemone olio pulu pulu konopu mondorumu kulu kinié olione yu kinie yembo pulu lemoma kinie konopu mondolemolo.^k ²⁰Yembo tene ‘Na Pulu Yemo konopu mondolio.’ nilimo nalo yunge angenu konopu keru panjilimo kinie yu kolo toli yembomo mindi molemo. Yuni yunge angenu mongone kanopalie yu konopu naa mondolemo kinie yuni mongone naa kanolemo Pulu Yemo nambepa konopu mondombaye? ‘Manda molo.’ ²¹Pulu Yemone olio ungu mane sirimu te isipe: ‘Yembo Pulu Yemo konopu mondolemo yembomo yuni yunge angenu konopu mondopilila!’^l aku sipe ungu mane te sipe panjerimu kanumu.

Yembomane ‘Pulu Yemonga Ambolangoma Molamili.’ Ningulie Telemele Mele

5:1-5

5 ¹‘Pulu Yemone olio ‘Nokopa kondomba ye te lipu mundumbo.’ ou nimbe panjerimu ye nomi Kirasi akumundu pe Yesusi kanu ye

ⁱ 4:14 bokumunge alsena anjokondo “32.2. Pikinini Bilong God”. ^j 4:16 bokumunge alsena anjokondo “8. bilip”. ^k 4:19 inie 4:10, Jono 13:34. ^l 4:21 inie yakondo 2:9-11.

Kirasimu^m omba molorumu.' ningu pilimele yemboma Pulu Yemonga ambolangoma molemele." Yembo tene ye te konopu mondolemo yembomone kanu yemonga ambolangomo konopu mondolemola. ²'Olione Pulu Yemo konopu mondopo, yuni "Teaa." nirimu ulume pilipu lipu telemolo.' nimbu pilipulie 'Olione yunge ambolangoma konopu mondolemolo.' nimbu pilimolo. ³Pulu Yemo konopu mondomolondo yuni "Teaa." nirimu ulume pilipu lipu temolo.^o Yuni "Teaa." nirimu ulume temolondo mindili naa sipu temolo. ⁴Pulu Yemonga ambolango molemele yemboma mana kondi tolemele ulume "Molo!" ningu ulu pulu kerime toko manie mundukulie altoko naa telemele. 'Pulu Yemonga Malo Yesusi olionga.' nimbu tondolo mundupu pilimolomonga olione mana ulu kanume "Molo!" nimbu topo manie mundulimolo. ⁵Namele mana ulu pulu kerime "Molo!" ningu toko manie mundulimeleye? Olio 'Yesusi yu Pulu Yemonga Malo.'^p nimbu pilimolo yemboma mindi kanu ulume "Molo!" nimbu topo manie mundulimolo lemo.

Pulu Yemone Malo Molemo Mele Nimbe Para Sirimu Ungumu
5:6-12

⁶Pulu Yemone "Eno nokopa kondomba ye te lipu mundumbo." ou nimbe panjerimu ye nomi Kirasimu pe Yesusi orumu. Yesusi Kirasi Pulu Yemonga Malo molopa no lsimula; Pulu Yemonga Malo molopa 'Nanga mememo ondondopili.' nirimula. Yu Pulu Yemonga Malo molopa no lsimumu manjipe molo. Pulu Yemonga Malo molopa no lsimula, meme 'Ondondopili.' nimbe kolorumula. Mini Kake Telimu ungu sikemanga pulumu molopalie yuni "Yesusi yu sike Ye Nomi Kirasimu omba molorumu, yu sike Pulu Yemonga Malo." nilimomo paa sike nilimo. ⁷Mele yepokone Yesusi Kirasi omba molorumu mele lipe ora silimo. ⁸Akume Minimu kinie nomo kinie mememo kinie, aku yepokonga ungu pulu telumu.

⁹Mana yembomane ungume ningu silimele kinie pilipulie 'Sike lepamo.' nimbu pilimolo nalo mana yembomane ningu silimele ungume maniendopa. Pulu Yemone yuyu nimbe silimo ungume olandopamonga yuni yunge Malo molemo mele nimbe sirimu ungumu "Paa sike." nimbu piliemulu liemo papu. ¹⁰Akumunge yembo tene 'Pulu Yemonga Malo yu sike.' nimbe tondolo mundupe pilimo yembomo yunge konopuni 'Pulu Yemone aku nimbe silimo ungume sike lemo.' nimbe pilimola. Yembo tene 'Pulu Yemone nilimo ungume sike molo.' nimbe pilimo yembomone aku sipe nimbe pilimomone 'Pulu Yemo yu kolo tolemo yemo.' nimbe

^m 5:1 6 bokumunge alsena anjokondo "23. Kraiss". ⁿ 5:1 bokumunge alsena anjokondo "31.3. pikinini bilong God". ^o 5:3 Jono 14:15. ^p 5:5 bokumunge alsena anjokondo "32.2. Pikinini Bilong God".

pilimo. Nambemune, kanu yembomone Pulu Yemone yunge Malo molemo mele nimbe silimo ungume ‘Kolo tokomo.’ nimbe pilimo kinie aku sipe ‘Pulu Yemone nilimo ungume ungu sikema molo.’ nimbe pilimola. ¹¹Pulu Yemone nimbe silimo ungumu isipe: Pulu Yemone olio alieli konde molopo mindi pumolo ulu pulumu⁹ sirimu. Kanu molopa mindi puli ulu pulumu yunge Malo kinie pelemo. ¹²Pulu Yemonga Malo kinie tapu toko molemele yemboma aku konde molemele molonge ulu pulumu (Pulu Yemone sirimu kanumu) eno kinie pelemo. Pulu Yemonga Malo kinie tapu toko naa molemele yemboma aku konde mololi ulu pulumu eno kinie naa pelemo. Akumu Pulu Yemone nimbe silimo ungumu.

**Pep Topa Pora Simbendo Olio Alieli Molopo Mindi Pumolo Mele Nirimu
Ungu Te
5:13-21**

¹³Eno Pulu Yemonga Malonga imbi pilku yu molemo mele ‘Sike.’ ningu tondolo munduku pilimele yemboma ‘eno ‘Alieli molko mindi punge ulu pulumu eno kinie pelemo.’ ningu tondolo munduku piliengi!’ nimbu ipepámo eno topo sikiru. ¹⁴Olio Pulu Yemonga kumbi-kerena pupu ulu mare mawa temolondo tondolo mundupu pilipulie pumolo mele isipe: Pulu Yemo yuni ‘Wendo opili.’ nimbe pilipe molemo mele pilipulie yu molemona pupu mawa temolo kinie ‘yu paa sike olionga ungume pilimbe.’ nimbu pilipu olio pipili naa kolopo yunge kumbikerena sumbi sipu pulimolo. ¹⁵Kanu kinie ‘Olio yu mawa temolo mele sike pilimbe.’ nimbu pilipulie ou naa sipili ‘Mawa temolo melema olio sike sirimu simbe koronga límulu.’ nimbu pilimolola.

¹⁶Kirasinge yembo tene Kirasinge yembo te ulu pulu keru te temba kanopalie, aku ulu pulu keru tembamonga yu kolomba ulu te naa pemu liemo ulu pulu keru temba mele kanomba yembomone kanu angenunge Pulu Yemo mawa tendepili. Aku temba kinie Pulu Yemone yu ‘altopa konde molopili.’ nimbé. We ulu pulu kerimendo nikiru. Yembo tene ulu pulu keru te tembamonga yu kolomba ulu pulu te paa sike pelemo,^r yembo tene kanu ulu pulu kerimu temba kinie ‘Kanu yembomonga Pulu Yemo mawa tandangi.’ nimbu naa nikiru. ¹⁷Pulu Yemo kinie yemboma kinie tepo kenjilimolo ulume pali Pulu Yemone ‘Ulu pulu kerime.’ nilimo. Nalo ulu pulu keru mare yembomane telemele aku ulu pulu kerimenga yembo kolonge uluri naa pelemo. Nalo ulu pulu keru telemelemanga mare, yemboma aku ulume telemelemonga kolonge uluri naa pelemo.

⁹ 5:11 bokumunge alsena anjokondo “24. laip”. ^r 5:16 Iungumunge pulumu yembomane ungu lupe lupe nilimele. Marene ningendo: “Kangimu kolombamondo nirimu.” nilimele. Marene ningendo: “Ungu iko mele topa yembomanga minime kolea kerine puku alieli molko kenjiku mindi pungemondo nirimu.” nilimele. Ou-Korini 11:30, Ipuru 6:4-6, 10:26-31, LLuku 12:10, Mateyu 12:31-32.

¹⁸Olio pilimolo, ‘Pulu Yemone merimu yunge ambolango molemele yemboma ulu pulu kerime taki teki teko naa molemele. Pulu Yemonga Malone kanu yemboma nokopa kondolemonga ulu kerimenga pali ulu pulumu pelemo [kuru] muni^s eno kamu manda ambolopa mindili naa simbe.’ aku nimbu pilimolo. ¹⁹Olio pilimolo: ‘Sike ulu kerimenga pali ulu pulumu pelemo [kuru] muni ma koleana yembomanga ye nomi molopa eno ambolopa nokolemo nalo olio Pulu Yemonga ambolangoma molemolo.’ nimbu pilimolo. ²⁰Ulu te pilimolola. Akumu isipe: ‘Olio ‘Sike ye molemomo molopa konopuni pilimo mele piliengi!’ nimbe Pulu Yemonga Malo omba olio pilipe konginjeli sirimu. Olio sike ye molemomo-kinie konopu telune pupili tapu topo molemolo, yunge Malo Yesusi Kirasi yu-kinie kepe pea tapu topo molemolola. I Pulu Yemo Pulu Ye Sikemo, alieli konde molopa mindi puli ulu pulumu pelemo yemo.’ nimbu pilimolola.

²¹Nanga ambolango nanama, we melema anjiku ‘Olio nokolemele pulu yema.’ ningu popo toko melema^f kalko silimele mele akume liku bulu siku ‘paa ambolopo popo naa tomolo.’ ningu molangi.

[Aku pea nikiru.]

^s 5:18 bokumunge alsena anjokondo “42.4. wanpela samting nogut”. ^t 5:21 bokumunge alsena anjokondo “13. god giaman”.